

Mit fordrag i Finland

Norsk Hydros Betydning for dansk Landbrug i Krigsaaret

1941.

Fra Naturens Haand er Danmark ikke noget rigt Land. Naturrigdomme som Kul, Metaller, Olie eller Føsser findes ikke. Skovareålet er lille og spiller ingen Rolle som Næringsvej. Foruden "Havet omkring Danmark" er Landets eneste Naturrigdom knyttet til den dyrkbare Jord, der afgiver Vokseplads for de Kulturplanter, som under vore Breddegrader evner at opsamle og udnytte Solens Energi og Himlens Væde. - Og særlig frugtbar er Danmarks Agerjord ingenlunde. - Store Omraader, især ~~lig~~ paa den jyske Halvø er tværtimod yderst fattige baade paa Muld og Plantensæring. Det er lette Sandjorder, der paa store Strækninger grænser ind til den lyngklædte Hede, hvorfra de i Løbet af det sidste halve Sekel er draget ind under Kultur gennem slidsomt Bondeyrke.

Om Danmark som Helhed fortæller Geologerne os, at næsten Halvdelen, 49,2% er Sandjord, 2,6 % er Mose, 3,2 % øde Klitter og kun 45 % betegnede som Lerjorder, den Kategori som normalt er ~~den bedste Landbrugsjord~~, selv om ^{og saa} den mange Steder kun er dækket af et tyndt Muldlag.

Naar dansk Landbrug alligevel har evnet at hævde sig i i Kappestrid om Verdensmarkedet for vigtige Levnedsmidler, og naar Folk som berejste ~~vort~~ Land ofte fik Indtryk af en Velstand og en Lefevod hos den jævne Befolkning, som næppe er højere mange Steder paa vor Klode, saa maa Aarsagen søges i de trods alt gunstige og relativt frie Vilkaar for international Vareudveksling, som har præget Verden i den forløbne Del af det 20. Aarhundrede. - Disse Vilkaar gjorde en Industrialisering af Landbrugserhvervet mulig, idet danske Bønder, vejledet af ^{Landbrugs} ~~vældet~~ Forsøgsvirksomhed mere og mere drog Nytte af den stigende Tilgang paa udenlandske Landbrugsraastoffer: Kunstgødning og Foderstoffer, som sætte Landbruget i Stand til i hastigt Tempo at ^{saavel} ~~øge~~ den hjemlige Produktion som Exporten af forædlede Husdyrprodukter, ~~der~~ fandt lønnende Afsætning i de store Industri-

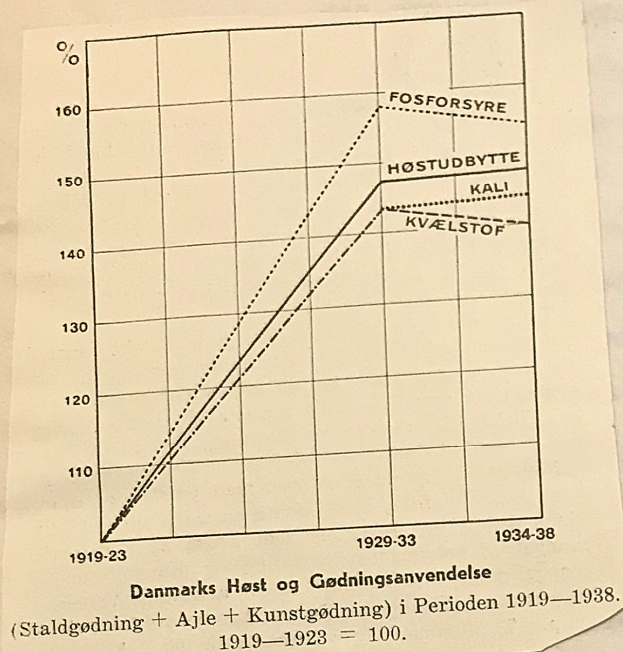
lande, især England og Tyskland. - For sin Overskudsexport erhvervede Landbruget Deviser, som til Gavn for hele Samfundet kunde anvendes til Køb af Raavarer for Industrien og af Færdigvarer, som kunde fremstilles billigere i Udlandet end herhjemme.

Paa denne omfattende Vareudveksling formidlet af en driftig, virkelysten Befolkning byggede Danmark sin Velstand. Intet Under at Kriegen mellem Tyskland og England, vore to vigtigste Exportmarkeder maatte faa katastrofale Følger for ~~vort~~ Erhvervsliv^{et}, især efter at Danmark ~~er~~ blevet direkte inddraget i Krigszonen.

Som Forholdene ligger an i Dag er der ingen Mulighed for en Fortsættelse af vort hidtidige Produktionssystem. Med Afbrydelsen af den internationale Samhandel bliver det mere og mere klart for alle, at den danske Befolknings Levevilkaar er afhængig af, i hvilken Grad vi evner at udnytte vor eneste Naturrigdom: Jorden. Danmarks altoverskyggende Erhvervsproblem er nu: hvilke Muligheder har Landbruget for, trods Afsperringen mod Vest at opretholde Landets Høst?

Jordens Kulturtilstand vil ~~vi~~ kunne bevares og videre udvikles gennem Grundforbedringsarbejder: Afvanding og Kalkning. - Klimat~~et~~ ændres forhaabentlig heller ikke til det værre. - Der er i Løbet af den sidste Menneskealder tværtimod sket en Forbedring. Gennemsnitstemperaturen er steget en Grad, hvilket i sin Virkning svarer til en Forskydning af Landet ca. 300 km mod Syd. - For en eventuel Udvidelse af Dyrkningen af Sukkerroer, Spind- og Olieplanter er dette Forhold ikke uden Betydning.

Men kan der skaffes Gødning nok? - Som allerede antydnet er dansk Agerjord gennemgaaende saa fattig paa Plantensæring, at Erstatning for den med Afgrøderne fjernede Plantensæring gennem rigelig Gødskning er en uomgængelig Betingelse for Opnaaelsen af et tilfrødsstillende Høstudbytte. At der er en nøje Sammenhæng mellem Gødskning og Høstudbytte er almindelig anerkendt, og ~~er blevet~~ bekræftet af den Udvikling, der har fundet Sted siden forrige Verdenskrig.

I Aarene fra Verdenskrigens Slutning til Krisen i Begyndelsen af Trediverne steg baade Gødskning og Høstudbytte med ca 50 %.- Siden da er Gødningsanvendelsen gaaet ~~tilbage~~ ~~tilbage~~ en Smule ned som Følge af Besætningreduktion og samtidig er Høstudbyttet stigningen ophørt. -

Af de anvendte Gødningsmængder hidrører ca. 83 % af Kvælstoffet og Kaliet ~~fra~~ og ca. Halvdelen af Fosforsyren fra Staldgødning og Ajle. Kre-

aturbestanden er altsaa dansk Landbrugs vigtigste Gødningsleverandør, og de Fodermængder, der gaar gennem Dyrene faar saaledes afgørende Indflydelse paa Høstudbyttets Størrelse. - ~~Derfor~~ Af flere Grunde vakte det derfor Bestyrtelse, da Afspærringen mod Vest stoppede Kraftfodertilførslerne. Under vort hidtligge Produktionssystem var Tilførsel af kvælstofrige Oliekager en Betingelse for en rationel Sammensætning af Kvægets Vinterfoder, idet vort hjemmeavlede Grovfoder, særlig Foderroerne er altfor proteinfattige som Grundlag for en lønnet Mælke- og Kødproduktion. Men Foderkagernes Udebliven maatte ogsaa faa skæbnesvanger Indflydelse paa Mængden og Kvaliteten af den hjemlige Gødning.

Danmark indførte i Aarene 1934-38 aarlig ca 9 Mill. kg Oliekager og 7 Mill. kg Korn. Gødskningseksperter Kærsten Iversen, Askov har regnet ud, at disse Fodermidlers Bortfald vil formindske Husdyrgødningens Værdi med 36,2 Mill. kg Kvælstof, 18,1 Mill. kg Fosforsyre og 10,3 Mill. kg Kali, og et af Landbrugets største Problemer er derfor, om det vil være muligt at erstatte disse Plantenæringsmængder ved øget Kunstgødningsimport.- Kun da vil man kunne gøre sig Haab om at opretholde Landets Høst.

Den Komite, som har til Opgave at stikke Linierne ud for ~~na~~ dette Aars Planteproduktion er paa Grundlag af Forsøgsresultater og Beregninger kommet til det Resultat, at skal Høstniveauet bevares, saa skal Danmark i Gødningsaaret 1940-41 importere

350.000	Tons	Kvælstofgødning	med normalt	210.000	Tons
460.000	"	Fosforsyre	gødning	"	360.000 "
109.000	"	Kaligødning	"	"	83.000 "

Allerede nu ved man med Sikkerhed, at kun 20 % af Fosforsyrebehovet vil kunne dækkes. Imidlertid mener Eksperterne, at dansk Landbrug gennem en Aarrække har brugt saa rigelig Fosforsyre, at et Par Aars drastisk Nedskæring af Fosforsyreforbruget ikke vil faa katastrofale Følger, naar blot Husdyrgødningen bliver hensigtsmæssig fordelt og man, eventuelt paa Grundlag af Jordbundsundersøgelser sørger for, at de knappe Mængder Superfosfat bliver brugt der, hvor de trænges mest.

Hvad Kaliet angaar er der fra Tyskland givet Tilsagn om Levering af indtil 150 % af det normale Forbrug. Paa dette Gødnings-
emne bliver der saaledes ingen Mangel.

Kvælstofforsyningen er det store Problem. - Her er Situationen den, at Import af de normale 60.000 Tons Chilesalpeter ikke er mulig. Derimod har Tyskland lovet at forhøje Leverancen af Svovlsur ^{og Kalksalpeter} Ammoniak til 50.000 Tons. Hertil kommer ekstraordinært 10.000 Tons Kalkvælstof fra Oddaværkerne i Norge. Udækket staar derefter af det beregnede Behov 290.000 Tons, som man meget gerne ^{Norge} ønsker leveret fra ~~Norsk Hydro~~. - Lykkeligvis har Norsk Hydro set sig i Stand til at give bindende Tilsagn om Levering af betydelig større Kvanta end sædvanlig, nemlig 178.000 Tons, og det til Priser som Landbruget finder rimelige. - Men selv om dette Tilsagn opfattes som et opmuntrende Lyspunkt i en ellers trist og mørk Tid, saa haabes der stadig paa mere. - Hvert Tusind Tons, som Norsk Hydro maatte se sig i Stand til at levere yderligere paa antagelige Betingelser vil blive hilst med Tilfredshed.

Men hvad betyder da Hydros Leverancer for dansk Landbrug?

Med Sikkerhed lader Spørgsmaalet sig ikke besvare. Det økonomiske Resultat afhænger blandt ^{andet} af, under hvilke Vilkaar dansk Landbrugsport kan fortsættes i 1941-42, og vel i Særdeleshed af, hvad Danmark kan faa af nødvendige Varer for sin Overskudsexport. Hvem kan sige noget sikkert herom i Øjeblikket. - Dog et staar fast. Dansk Landbrug ønsker ikke at lade noget Middel ubrugt, som kan

øge Landets Høst, og hvis der ved rettidig Aftale og Tilrettelæg-
gelse af Planteproduktionen kan skabes Mulighed for Levering af
nødvendige Levnedsmidler til nordiske Broderlande, vil dette fra
dansk Side blive hilst med Glæde.

Rent summarisk lader Kvælstofleverancernes økonomiske Be-
tydning sig vel kun beregne saaledes: Gennem Forsøg er det paa-
vist, at hver Ton Kalksalpeter, som med Fornuft strøs ud paa dan-
ske Agre, øger Høstudbyttet med Næringsværdier for Folk og Fæ
svarende til ca. 3 Tons Byg - 3000 Foderenheder (FE).

Alene de lovede 178.000 Tons^m Kvælstofgødning af Norsk
Hydros Produktion vil altsaa kunne frembringe et Merudbytte paa
534 Mill. F.E., svarende til ca. 5 % af Danmarks normale Høst.
Maalt med de nugældende Maximalpriser for Korn vil dette Merudbyt-
te representere en Bruttoværdi paa ~~xxx~~ henved 150 Mill. Kr. Dog
ved naturligvis ingen i dette Øjeblik, hvilke Priser, der vil kunne
opnaas for Høsten 1941, og denne er det, dette Foraars Kalksalpe-
terforbrug faar Indflydelse paa.

København i Januar 1941

L.P.Hansen